

Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisijas sēde
PROTOKOLS Nr. 2

Rīgā

2011. gada 20. oktobrī
plkst. 14:00

Sēdi vada:

J.Bundulis – Komisijas priekšsēdētājs,

Veselības ministrijas valsts sekretāra vietnieks veselības aprūpes un sabiedrības veselības jautājumos

Piedalās:

A.Stirna – Komisijas priekšsēdētāja vietniece,

Latvijas Narkologu asociācijas priekšsēdētāja

Komisijas locekļi:

B.Abersone – Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā referente;

J.Caunītis – biedrības „Tabakas un alkohola kontroles Latvijas nacionālā koalīcija” prezidents;

A.Danilāns – Valsts ieņēmumu dienesta Akcīzes pārvaldes direktors;

I.Homko – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības eksperte sociāli ekonomiskajos jautājumos;

A.Pāže – Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Prevencijas pārvaldes Metodiskās vadības nodaļas priekšnieks;

A.Pelne – Veselības ekonomikas centra Atkarības slimību epidemioloģiskās uzraudzības nodaļas vadītāja;

S.Šimfa – Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos;

I.Sniega-Sniedziņa – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Pašvaldību attīstības departamenta Pašvaldību finanšu departamenta vecākā referente;

I.Liepiņa – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Atkarību profilakses nodaļas vadītāja.

Pārstāvji:

D.Bīlmanis (aizvieto D.Ratnieci) – Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departamenta Politikas plānošanas nodaļas juriskonsults;

G.Melkins – Zemkopības ministrijas Lauksaimniecības departamenta Augkopības nodaļas vadītājs;

G.Biķe – Valsts darba inspekcijas Darba aizsardzības nodaļas vecākā referente;

J.Znotiņš – Rīgas Pašvaldības policijas Administratīvās pārvaldes priekšnieks;

B.Vītolīna – Patērētāju tiesību aizsardzības centra direktore;

I.Liskova – Veselības inspekcijas vadītāja vietniece plānošanas un attīstības jautājumos;

M.Rumpētere – Veselības inspekcijas Produktu drošuma un tirgus uzraudzības nodaļas vecākā referente;

E.Liepiņš – privātpersona.

Nepiedalās:

L.Duntava – Ekonomikas ministrijas Iekšējā tirgus departamenta Konkurences, tirdzniecības un patērētāju tiesību nodaļas vecākā referente;

E.Egle – Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektore;

D.Ratniece – Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departamenta direktore;

Protokolē:

I.Liepiņa – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Atkarību profilakses nodaļas vadītāja.

Darba kārtība:

1. Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisijas sēdes atklāšana un sēdes darba kārtības apstiprināšana.

2. Psiholoģiski-pedagoģiskie jautājumi cīņai ar smēķēšanu.

Ziņotājs: privātpersona **E.Liepiņš**.

3. Likumā „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu” noteikto prasību uzraudzība un kontrolējošo institūciju kompetence.

Ziņotājs: Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Atkarību profilakses nodaļas vadītāja **I.Liepiņa**.

4. Citi jautājumi.

Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisija izskatīja šādus darba kārtības jautājumus:

1. Sēdes atklāšana un darba kārtības apstiprināšana (J.Bundulis).

1.1. Atklāj sēdi un apstiprina darba kārtību, darba kārtības 4.punktā (Citi jautājumi) iekļaujot diskusiju par Ozolnieku novada domes vēlmi saistošajos normatīvajos aktos noteikt aizliegumu smēķēt uz dzīvojamo ēku balkoniem un lodžijām.

2. Psiholoģiski-pedagoģiskie jautājumi cīņai ar smēķēšanu (E.Liepiņš).

2.1. Pieņem zināšanai privātpersonas E.Liepiņa psiholoģiski pedagoģisko pieeju smēķēšanas apkarošanai, pastiprinot smēķēšanas apkarošanu pilsētās, darbošanos radošo darbu konkursā „Zaļo ideju kauss” (skat.attēlus), norādot uz smēķēšanas kaitīgumu, kā arī privātpersonas E.Liepiņa aicinājumu sadarboties metodisko materiālu izdošanā un izplatīšanā.

2.2. Pieņem zināšanai privātpersonas E.Liepiņa viedokli par trim smēķēšanas atmešanas pamatveidiem – 1) gribasspēks; 2) medikamentu lietošana (Tabeks); 3) cīņā pret smēķēšanu ir jāsadarbojas vairāku nozaru speciālistiem.

3. Likumā „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu” noteikto prasību uzraudzība un kontrolējošo institūciju kompetence (J.Bundulis, I.Liepiņa, G.Biķe, J.Caunītis, I.Liskova, J.Znotiņš, I.Homko, A.Pelne, A.Stirna, G.Melkins, A.Pāže, A.Danilāns, B.Vītoliņa).

3.1. Komisijas locekļi pieņem zināšanai, ka iniciators minētā jautājuma izskatīšanai ir Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, kas ir norādījis uz nepilnībām likumā „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu” (turpmāk – likums), proti, likumā ir ierakstītas vairākas deklaratīvas prasības, kuras neviena kontrolējošā institūcija neuzrauga.

Likuma 3.panta otrā daļa

- 3.2. Attiecībā uz Likuma 3.panta otrā daļu (Darba devēja pienākums ir nodrošināt darbiniekam – nesmēķētājam – ar tabakas un augu smēķēšanas produktu dūmiem nepiesārņotu darba telpu) komisijas locekļi diskusiju rezultātā konstatē, ka Likums nav paredzējis kontrolējošo institūciju minētās prasības ievērošanai.
- 3.3. G.Biķe norāda, ka darba devējs nevar būt kontrolējošā institūcija. Valsts darba inspekcija, ņemot vērā likuma formulējumu, varētu būt kontrolējošā institūcija, tomēr patreiz Valsts darba inspekcija nav to institūciju skaitā, kurām ir tiesības kontrolēt likuma prasības. Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.359 „Darba aizsardzības prasības darba vietās” darba devējam ir pienākums nodrošināt nodarbināto drošības un veselības aizsardzību darba vietās, nevis nodrošināt ar tabakas dūmiem nepiesārņotu gaisu. Lielākais gaisa vides piesārņojums darba vietās rodas no ražošanas procesa, nevis smēķēšanas. Smēķēšana nav saistīta ar ražošanas procesu, tas ir cilvēka apzināts kaitējums sev un apkārtējiem. Nav arī atbilstoša LAPK panta, lai darba devēju nepieciešamības gadījumā sauktu pie atbildības. G.Biķe norāda arī uz to, ka noteiktās darba vietās nedrīkst smēķēt, jo pastāv ugunsgrēka izraisīšanas bīstamība. Šādus pārkāpumus kontrolēt ir ugunsdrošības dienesta pienākums (Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departaments). Ministru kabineta noteikumi Nr.82 „Ugunsdrošības noteikumi” norāda, kur aizliegts smēķēt.
- 3.4. I.Homko skaidro, ka arodbiedrības nevar ietekmēt darba devējus, kontrolējot smēķēšanas pārkāpumu ievērošanu. Koplīgumā par darba vidi varētu atrunāt darba devēja pienākumu nodrošināt darbiniekiem ar tabakas dūmiem nepiesārņotu vidi.
- 3.5. J.Caunītis vērš komisijas locekļu uzmanību uz to, ka no Likuma 3.panta otrās daļas būtu jāsvīturo frāze „nesmēķētājam”, jo jebkuram darbiniekam ir tiesības strādāt nepiesmēķētā darba telpā. Vienlaikus J.Caunītis atgādina, ka likums pieļauj iespēju smēķēt kazino telpās.
- 3.6. I.Liskova norāda, ka minētais pants ir saistīts ar likuma 11.pantu („Smēķēšanas ierobežojumi” – aizliegts smēķēt darbavietās darba un koplietošanas telpās, izņemot telpas, kas speciāli ierādītas smēķēšanai), tādēļ likumā nevar būt dažādi formulējumi. Likuma 3.panta otrā daļa runā par darba devēja atbildību.
- 3.7. J.Znotiņš norāda uz pastāvošo problēmu ar smēķēšanas aizliegumu smēķēt kafejnīcās, jo kafejnīcas arī ir darba vietas. Kafejnīcās mēdz būt telpas smēķēšanai, kuras kafejnīcu īpašnieki traktē kā darbinieku pīpētavas – darba vietās var būt telpa, kas speciāli ierādīta smēķēšanai.

Šādu telpu izmanto kafejnīcas darbinieki, savukārt kafejnīcu īpašnieki norāda, ka viņi nevar ietekmēt to, lai apmeklētāji neietu šādā speciālā darbinieku smēķētavā smēķēt.

- 3.8. A.Pelne un A.Stirna ierosina atkārtoti mēģināt no likuma svītrot normu, kas atļauj darba vietās smēķēt speciālās telpās.
- 3.9. Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisijas priekšsēdētājs J. Bundulis secina, ka nepieciešams izvērtēt pastāvošo likuma normu (iespējama teksta redakcija, nepastāv kontrolējošā institūcija, nav administratīvās atbildības).

Likuma 4.panta pirmā daļa

- 3.10. Attiecībā uz likuma 4.panta pirmo daļu (Latvijā ir aizliegts audzēt tabaku rūpnieciskiem mērķiem bez Zemkopības ministrijas izsniegtas speciālas atļaujas (licences)), G.Melkins aicina šo normu no likuma svītrot, jo praksē minētā norma nedarbojas. G.Melkins norāda, ka klimatisko apstākļu dēļ komerciāli Latvijā neviens tabaku neaudzē; kopš minētā norma ir ierakstīta likumā neviens nav vērsies ZM ar lūgumu izsniegt šādu licenci, nav neviena normatīvā akta kas noteiktu ZM tālāko rīcību, nav licencēšanas komisijas, lēmumi šajā jautājumā nav pieņemti. Nav LAPK panta, kas ļautu sodīt uzņēmēju, kas audzētu tabaku rūpnieciskiem mērķiem bez licences saņemšanas.
- 3.11. A.Pelne, A.Stirna un I.Liepiņa izsaka viedokli, ka minētajā normā varētu svītrot atsauci uz ZM, proti Latvijā būtu aizliegts audzēt tabaku rūpnieciskiem mērķiem, attiecīgi šādu nelegālu darbību varbūt varētu kontrolēt policija.
- 3.12. A.Pāže piebilst, ja LAPK būs paredzēts sods, kā arī, ja tiktu noteikts, ka par minētās normas uzraudzību atbild policija vai pašvaldības policija, tad policija varētu uzņemties šīs normas kontroli.
- 3.13. J.Bundulis vērš sanāksmes dalībnieku uzmanību uz jautājumu – vai nebūtu nepieciešams noteikt, kāds daudzums tabakas var tikt audzēts savām vajadzībām, bet kāds daudzums varētu tikt uzskatīts par audzēšanu rūpnieciskiem mērķiem.

Likuma 5.pants

- 3.14. Attiecībā uz likuma 5.pantu (Aizliegts realizēt ...) A.Danilāns norāda, ka jebkurš uzņēmējs, kas vēlas ievest un realizēt šņaucamo un košļājamo tabaku, nevar realizēt šos produktus, jo VID neizsniedz akcīzes markas. A.Danilāns norāda, ka VID nekontrolē šo produktu nelegālo apriti Latvijas tirgū.

- 3.15. A.Pāže norāda, ka vispirms precīzi ir jānosaka kontrolējamā norma un tad jānosaka kontrolējošā institūcija.
- 3.16. Diskusiju rezultātā sanāksmes dalībnieki konstatē, ka nav uzraudzības mehānisma, kas uzraudzītu un kontrolētu, ka ir aizliegts realizēt augu maisījumu produktus, kuru smēķēšanas, šņaukšanas, košļāšanas vai inhalēšanas rezultātā tiek izdalītas vai uzņemtas vielas, kas izraisa psihoaktīvām vielām līdzīgus psihiskus traucējumus lietotājam, un kuru lietošana var izraisīt atkarību.
- 3.17. A.Pāže norāda, ka policijas uzdevums ir sabiedriskās kārtības un drošības garantēšana, bet nevis tabakas izstrādājumu iepakojuma atbilstības novērtēšana. A.Pāže rosina, ka produktu iepakojuma atbilstības novērtēšana varētu būt Patērētāju tiesību aizsardzības centra kompetencē.
- 3.18. B.Vītoliņa norāda, ka šādi kontroles pasākumi neietilpst Patērētāju tiesību aizsardzības centra funkcijās.
- 3.19. J.Bundulis norāda, ka ir nepieciešams noskaidrot, vai Tabakas direktīva „pieprasa kontroles pasākumus” attiecībā uz tabakas izstrādājumu iepakojumu.
- 3.20. A.Pāže ierosina, ka minēto jautājumu var risināt, skatoties, vai tabakas izstrādājumu iepakojuma prasības ir noteiktas vispārējās tiesību normās.
- 3.21. A.Pāže ierosina, ka 8.punktā paustā doma ir „jāpārnes” uz aizliegto vielu sarakstu, jo policijas darbinieki nevar noteikt, kuras vielas izraisa un kuras vielas var izraisīt atkarību. Ja šādi produkti tiek izņemti no apgrozības, tad ir jāpierāda šo vielu kaitīgā ietekme, ja policija to nevar pierādīt, tad izņemtie produkti ir jāatdod izplatītājam.
- 3.22. A.Stirna informē, ka likumā „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās laiku un kārtību” ir veikti grozījumi un frāze „var izraisīt” aizstāta ar vārdu „izraisa”.

Likuma 6.pants

- 3.23. A.Pāže norāda, ka likuma 6.pantā (arī 6.¹ pantā) norādītās prasības tabakas izstrādājumu iepakojumam nekontrolē ne policija, ne Valsts ieņēmumu dienests.
- 3.24. J.Bundulis pauž viedokli, ka tabakas izstrādājumu iepakojuma atbilstības novērtēšanu būtu jāveic vienai institūcijai.

Likuma 7.pants

- 3.25. A.Danilāns norāda, ka VID nekontrolē 7.pantā minētās prasības, bet ja VID konstatē, piemēram, ka uzņēmējs plāno tirgot tabakas izstrādājumus

ārstniecības vai audzināšanas iestādē, tad VID lūdz šo gadījumu izvērtēt attiecīgajai ministrijai.

- 3.26. A.Pāže norāda, ka likuma 7.panta otrajā daļā iet runa par tirdzniecību neatļautā vietā (LAPK 155.⁴ pants), tomēr, ja tirgotājam ir izsniegta atļauja tirgot tabakas izstrādājumus kādā no 7.panta otrajā daļā minētajām vietām, tad policija to nevar uzskatīt par tirdzniecību neatļautā vietā.
- 3.27. A.Pelne un A.Stirna izsaka viedokli, ka minētajā normā vajadzētu ietvert atsauci uz to, ka tabakas izstrādājumus ir aizliegts tirgot arī ārstniecības iestāžu un audzināšanas un izglītības iestāžu teritorijās.
- 3.28. A.Pāže norāda, ka likuma 7.panta trešās daļas pirmais teikums (Aizliegts pārdot tabakas izstrādājumus un augu smēķēšanas produktus personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem) ir policijas kompetencē.
- 3.29. J.Znotiņš norāda, ka likuma 7.panta trešās daļas otrais teikums (Uz to tabakas izstrādājumu un augu smēķēšanas produktu tirdzniecības vietās norāda attiecīgs uzraksts) varētu būt pašvaldības policijas kompetencē (saistošo noteikumu pārkāpums).
- 3.30. A.Pāže norāda, ka attiecībā uz likuma 7.panta ceturto daļu (Aizliegts iesaistīt tabakas izstrādājumu un augu smēķēšanas produktu realizēšanā personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem), policijai nav noteikta šāda atbildība. Policijai šāda atbildība ir paredzēta Krimināllikuma ietvaros, kur personas ir iesaistītas kriminālnoziedzumos. LAPK ir tikai pants par bērnu iesaistīšanu ubagošanā, novešanai alkohola reibumā.
- 3.31. J.Znotiņš norāda, ka likuma 7.panta ceturto daļu varētu būt saistīta ar tirdzniecības noteikumu pārkāpumu. Lēmumu pieņem administratīvo pārkāpumu komisija.
- 3.32. A.Pāže norāda, ka likuma 7.panta ceturto daļu attiecas ne tikai uz legālu tirdzniecību, bet – arī uz nelegālu tirdzniecību.
- 3.33. J.Znotiņš informē, ka likuma 7.panta sestā daļa (Tabakas izstrādājumu tirdzniecības vietās jābūt redzamam uzrakstam, kas brīdina, ka tabakas izstrādājumu lietošana nopietni kaitē cilvēka veselībai) ir pašvaldības policijas kompetencē. Kontrolē kā tirdzniecības noteikumu pārkāpumu.

Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisijas priekšsēdētājs J. Bundulis ierosina precizēto tabulu par likumā „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu” nosūtīt Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisijas locekļiem un pieaicinātajām personām papildināšanai un viedokļu paušanai. Nākošajās sēdēs nepieciešams turpināt diskusijas par neskaidrajiem jautājumiem, lai pēc tam varētu nosūtīt priekšlikumus ministrijām. Priekšlikums tiek atbalstīts.

4. Citi jautājumi

Diskusija par Ozolnieku novada domes vēlmi saistošajos normatīvajos aktos noteikt aizliegumu smēķēt uz dzīvojamo ēku balkoniem un lodžijām (J.Bundulis, I.Sniega-Sniedziņa, J.Znotiņš, A.Pāže, J.Caunītis).

- 4.1. Pieņemt zināšanai I.Sniega-Sniedziņas sniegto informāciju, ka VARAM nepieciešams apstiprināt Ozolnieku novada domes saistošos noteikumus,
- 4.2. I.Sniega-Sniedziņa vaicā, vai dzīvojamo māju kāpņutelpās noteiktais smēķēšanas aizliegums tiek kontrolēts.
- 4.3. J.Znotiņš informē, ka uz iesnieguma pamata pašvaldības policija kontrolē smēķēšanas aizlieguma ievērošanu daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku koplietošanas telpās – trepēs un koridoros.
- 4.4. J.Znotiņš norāda, ka smēķēšanas aizlieguma kontrole uz balkoniem vai lodžijām būs apgrūtināta, jo nav skaidrs, kā iegūt pierādījumus šajā pārkāpumā. Nevar likumā noteikt normu, kuru nav iespējams izpildīt. Pārkāpums nav pierādāms.
- 4.5. J.Bundulis rosina VARAM tikties ar Ozolnieku novada domi un jautāt Ozolnieku novada domei, vai viņuprāt minētā norma darbosies praksē.
- 4.6. A.Pāže pauž bažas par iespējamajiem tiesvedības procesiem, kurus varētu uzsākt sodītās personas.
- 4.7. J.Caunītis norāda, ka instrumentāli (gaisa analizatori) var pierādīt piedūmojuma esamību.
- 4.8. J.Bundulis pauž viedokli, ka konceptuāli atbalsta Ozolnieku novada domes vēlmi sabiedriskās kārtības noteikumos aizliegt smēķēt daudzdzīvokļu māju balkonos un lodžijās. Tā nav tikai Ozolnieku novada domes problēma, tā ir valsts problēma, kura ir jārisina valstiski. Ir jāmeklē juridisks risinājums visai valstij, to nevar izdarīt ātri, kā arī nevar ierakstīt deklaratīvu prasību. Normai ir jābūt tādai, kuru var izkontrolēt, pierādīt un uzlikt sodu. Risinājuma šobrīd nav. Varam rosināt šo jautājumu risināt VM, VARAM un TM.
- 4.9. J.Bundulis norāda, ka Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisijas lēmums šajā jautājumā tiks ierakstīts protokolā un nosūtīts visiem saskaņošanai, ja tiks saņemti iebildumi, tas komisijas lēmums tiks precizēts, ja iebildumu nebūs, tad lēmumu publiskos.

Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisija konceptuāli atbalsta Ozolnieku novada domes iniciatīvu sabiedriskās kārtības noteikumos aizliegt smēķēt daudzdzīvokļu māju balkonos un lodžijās. Smēķēšanas ierobežošanas valsts komisija atzīst, ka tā ir valstiska mēroga problēma un

**pieņem lēmumu aicināt VM, VARAM un TM sagatavot priekšlikumus šī
jautājuma risinājumam valstiskā līmenī.**

Sēdes beigas: plkst.16:00

Smēķēšanas ierobežošanas valsts
komisijas priekšsēdētājs:

J. Bundulis

Protokolēja:

I. Liepiņa